

Oponentní posudek diplomové práce bc. Lucie Jovanovičové: „Nová media v mediální výchově na 2. stupni ZŠ“

Autorka charakterizuje téma své práce v Úvodu takto: „Ve své práci nejprve charakterizují změny, které přišly s nárůstem mediálního vlivu a neustálým tlakem nových informací a zpráv. S proměňujícím postavením médií ve společnosti se změnilo i jejich chování. Objevily se problematické jevy jako například mediální manipulace nebo šíření nepravdivých sdělení. S tím rostou i nároky na uživatele nových médií, jež si musí při jejich používání být vědom všech rizik, která mu stojí v cestě a musí na ně umět reagovat, aby nepodleh mediálnímu tlaku a vždy si uvědomoval, že médii zprostředkovaná realita je pouze určitý způsob interpretace opravdové reality.

V praktické části si kladu za cíl rozvíjet schopnost mediální gramotnosti a kritického myšlení. V navržených projektech budu prezentovat aktuální témata z oblasti mediální výchovy. Zaměřím se na rozvoj schopností týkajících se analýzy mediálního sdělení.“ (s. 8-9)

Autorka se snaží postihnout klíčové problémy a motivy, prostudovala odborné prameny z různých teoretických úrovní i z různých oborů a propojila je do jednotné, více či méně konsekventní souvislosti. S využitím odborné literatury formuluje alespoň rudimentárně obecnou problematiku médií i otázky tzv. mediální výchovy, digitální gramotnosti, proměn intersubjektivit v digitální komunikaci a na sociálních sítích. Všímá si též socio-politických konsekvencí moderních médií, především v tématech tzv. skupinové polarizace, konformity, manipulace, anonymity při využívání moderních komunikačních prostředků. Druhou část práce tvoří předvedení tří projektů, které mají umožnit práci s mediálními obsahy kontrolovaným a reflektovaným způsobem.

Zdá se, že autorka si vybrala téma, které ji samotnou zajímá. Problém vidím v tom, že není schopna rozlišit mezi technologickou úrovní popisu struktury a fungování médií a teoretickým zamyšlením nad podstatou zvoleného problému, resp. toto druhé v jejím textu téměř absentuje. Autorka tak vykazuje v přístupu ke zvolenému problému naivitu v přebírání cizích názorů a definic; a ještě závažnější je, že není schopna rozlišit mezi myšlením toho, co patří k podstatě zkoumaného problému a technologické definice odborníků. Taková naivita může vychovávat jediné k fachidiotismu a je v příkrém rozporu s podstatou universitně vzdělaného, myslícího člověka.

Vyberu jen několik zpříkladnění právě řečeného. Definice komunikace a médií, s nimiž autorka pracuje, postihují pouze *technologické* fungování médií. U médií je podle ní klíčové vymezení, že jde o „prostředek komunikace, tedy o spojení komunikátora a komunikanta.“ (s. 11) Komunikace potom je vymezena takto: „Obecně lidská komunikace představuje komunikaci osob prostřednictvím určitého kódu.“ (s. 12) Těmito popisy je ale vše podstatné zahaleno, popisuje se jenom *proces* fungování, ne *podstata* komunikace. Neboť ke komunikaci patří přece smysl, že se říká *něco*, míří se k nějaké společné věci. To je tím podstatným, ale to nikde v *procesu* technologického fungování nenalezneme. Je děsivé, že si to autorka neuvědomuje. Předvedený přístup k výchově, zůstávající technologické rovině, vychovává leda nové Eichmanny, precizně operující s kódy a instrukcemi, ale neschopné myslet podstatné.

Tím, že se autorka zastavuje u pouhého opakování byrokratických a technokratických dokumentů, ukazuje neschopnost poctivého tázání. To je viditelné též v tom, že vůbec

nevyužívá bohaté teoretické literatury z oblasti kritiky médií i techniky jako takové (namátkou: Heidegger, Foucault, Deleuze, McLuhan). Například je v textu citována definice čtenářské gramotnosti podle PISA, kterou autorka komentuje: „Nestačí pouze porozumět textu, je nutné s ním umět dále pracovat a vysuzovat z něj informace potřebné k další práci s textem.“ (s. 32) Nejenom, že zmíněné vymezení je nekriticky přijato, ale vůbec se nedotazuje, co to vlastně znamená „rozumět něčemu“. Rozumění se v textu rozumí jako pouhému osvojení technologického manuálu. Ale právě problém rozumění by měl naopak být tím nejvážnějším, neboť patří k podstatě *výchovy*.

Autorka naivně přebírá predikát „dezinformativních“ a „manipulativních“ (s. 15) či „klamavých“ médií (s. 60) a nedotazuje přitom zamlčený, velice problematický předpoklad, že existují nějaká média, která jsou a priori pravdivá. A tento předpoklad je sám fundován další naivitou, totiž předpokladem, že média mají možnost rozlišit mezi pravdou a nepravdou. Že není v textu dotázáno, co to vůbec pravda je, je již jenom dovršením předchozí naivity. Autorka nevidí, že analýza médií, ani analýza komunikace provedená technologicky není schopna postihnout, že pravda a nepravda patří pouze k člověku jako bytosti, která je otevřena pro jevení jevů. Je třeba konečně dodat, že všechny kritizované souvislosti jsou jenom příkladem celkovějšího úpadku současného vzdělávání. Autorka je spolu s technokratickými odborníky uzavřena v technologické jeskyni, aniž by byla schopna rovinu technologie dotázat.

Diplomová práce splňuje požadavky předepsané pro tento typ práce.

Diplomovou práci *doporučuji k obhajobě*, při níž bych přivítal, kdyby se autorka práce vyjádřila k vyznačeným problémům.

Trutnov, 4. srpna 2019

David Rybák